

Висновки. Феномен мистецтва як соціальне й культурне явище характеризується універсальністю, поліаспектністю й поліфункціональністю. У лексико-семантичній системі мови феномен мистецтва має узагальнене значення й виступає в ролі архісеми лексико-семантичного поля, до складу якого входять лексико-семантичні групи *music, painting, sculpture, architecture, theatre etc.* Музика й живопис, будучи різними за природою репрезентації, мають адгерентні аспекти номінації як у лексикографічних джерелах, так і в площині англомовних художніх текстів. Базовою номінацією лексико-семантичної групи музики в англійській мові є лексема *music*. До її синонімічного ряду входять лексеми *melody, tune, piece, note, song, tone*, становлячи групу прямих номінацій поняття музики. Лексико-семантична група живопису репрезентується базовими номінаціями *picture* та *painting* і доповнюється синонімічним рядом лексем *drawing, portrait, landscape, sketch*. Непрямі номінації декодуються на основі фонових знань реципієнта й актуалізуються в англомовних художніх текстах за такими критеріями, як назва, жанр, автор/репрезентатор та спосіб репрезентації, які у свою чергу підлягають подальшим багаторівневим класифікаціям за якісними та кількісними показниками. Подальшою перспективою дослідження вважаємо пошук універсальних засобів дескрипції творів мистецтва в англомовних художніх текстах.

Література

- Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
- Бехта І. А. Наратив і контекст комунікативної ситуації: стратегії інтерпретації оповідного дискурсу експериментального письма / І. А. Бехта // Дані текстових корпусів у лінгвістичних дослідженнях : монографія. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. – С. 115-129.
- Вежбицкая А. Семантические универсалии и базисные концепты / А. Вежбицкая. – М. : Языки славянских культур, 2011. – 568 с.
- Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / М. П. Кочерган. – К. : ВЦ «Академія», 2001. – 368 с.
- Швачко С. О. Сяйво забутих слів : монографія / С. О. Швачко. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – 107 с.
- Cooper J. Pandora / Jilly Cooper. – Corgi Books, 2003. – 752 p.
- Draanen W. Flipped / Wendelin Van Draanen. – New York : Alfred A. Knopf, 2001. – 156 p.
- Elking M. Executing Mozart / Michael Elking. – Llumina Press, 2005. – 264 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://executingmozart.com/>
- James E. L. Fifty Shades Darker / E. L. James. – Vintage Books, 2011. – 373 p.
- James E. L. Fifty Shades Freed / E. L. James. – Vintage Books, 2012. – 579 p.
- James E. L. Fifty Shades of Grey / E. L. James. – Vintage Books, 2011. – 356 p.
- James E. L. Grey / E. L. James. – Vintage Books, 2015. – 576 p.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/>
- Park J. Left drowning / Jessica Park. – Skyscape, 2013. – 399 p.
- Talkington A. Liv, forever / Amy Talkington. – New York : Soho Teen, 2014. – 132 p.

УДК: 811.111'37:004

ЧИРВОНИЙ О. С.

(Запорізький національний університет)

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА АНАЛОГІЯ ЯК ДІЄВИЙ ФАКТОР ПОПОВНЕННЯ АНГЛОМОВНОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ЛЕКСИКОНУ

У статті розглядається роль лексико-семантичної аналогії в процесі збагачення сучасного англомовного комп'ютерного лексикону. Завдяки функціональній простоті і широкій доступності готових моделей, аналогія стала продуктивним способом створення нових слів і словосполучень у комп'ютерній лексиці. Доведено, що лексико-семантична аналогія бере активну участь у збагаченні сучасного комп'ютерного лексикону.

Ключові слова: лексико-семантична аналогія, комп'ютерний лексикон, словотвір, фразеологія, зрощення.

Чирвоный А. С. Лексико-семантическая аналогия как действенный фактор пополнения компьютерной лексики. В статье рассматривается роль лексико-семантической аналогии в процессе обогащения современного англоязычного компьютерного лексикона. Благодаря функциональной простоте и широкой доступности готовых моделей, аналогия стала продуктивным способом создания новых слов и словосочетаний в компьютерной лексике. Доказано, что лексико-семантическая аналогия принимает активное участие в обогащении современного компьютерного лексикона.

Ключевые слова: лексико-семантическая аналогия, компьютерный лексикон, словообразование, фразеология, сращение.

Chyrvonyi O. S. Lexical-Semantic Analogy as an Important Factor of Enrichment of Computer Lexis. The article deals with the role of lexical-semantic analogy in the process of enrichment of computer lexis. Although some scholars argue that lexical-semantic analogy is barely a “marginal” way of word-creation in computer lexis and the English language as a whole, we do believe it to be a promising and efficient way of creating new words, the meaning of which can be easily guessed or deduced. New words created via lexical-semantic analogy account for only around 4 per cent of our corpus of computer lexis, but due to their functional simplicity and wide availability of ready models, analogy has earned wide popularity not only in the specialized media outlets, but in the mainstream media as well. The ways of creating new words and word combinations in computer lexis vary - for this purpose the Internet users often utilize the existing phraseological units, shortenings, blending, as well as stale expressions. For example, the word “dyslexia” has given birth to the new word “mouselexia” (inability to use a computer mouse), “grassroots” have evolved into “netroots” (social activity on the Internet), wearable and hearable devices have called into existence the “nearables” (electronic devices that work only near another device). Finally, due to a “slip of the tongue” and a “pain in the neck” such newfound and colorful expressions as “slip of the thumb” (a typo in a phone message) and a “pain in the net” (an abusive or tactless person in an online conversation) were brought to life. It may thus be considered proved that lexical-semantic analogy takes an active part in enrichment of the modern computer lexis; the research may continue in terms of establishing and analyzing basic and most productive lexical-semantic models that enable the creation of new words and expressions.

Key words: lexical-semantic analogy, computer lexis, word-formation, phraseology, blending.

Об’єктом нашого дослідження є лексико-семантична підсистема комп’ютерного лексикону сучасної англійської мови. Предметом дослідження є лексико-семантична аналогія як фактор поповнення комп’ютерного лексикону сучасної англійської мови.

Метою статті є розгляд лексико-семантичної аналогії як дієвого способу поповнення комп’ютерного лексикону сучасної англійської мови. Здійснення цієї мети потребує виконання наступних **завдань**: 1) проаналізувати умови розвитку лексико-семантичної аналогії як продуктивного способу поповнення комп’ютерного лексикону сучасної англійської мови; 2) встановити продуктивність одиниць англомовного комп’ютерного лексикону, створених за допомогою лексико-семантичної аналогії.

Нові одиниці в сфері новітніх технологій з’являються, поперед усе, за допомогою словотвірної деривації, однак, дієвим механізмом утворення нових формантів є лексико-семантична аналогія, коли нова мовна одиниця створюється не стільки за певною моделлю, скільки за зразком конкретного слова чи словосполучення. Незважаючи на те, що деякі дослідники вважають мовні одиниці, створені за допомогою лексико-семантичної аналогії, «неосновними», або «неконститутивними» [Солнцев 1977, с. 180], кількість таких одиниць в англомовному комп’ютерному лексиконі є достатньо значною (90 одиниць, близько 4% нашої вибірки), причому в останні роки спостерігається стрімке зростання активності аналогії як способу формування нових одиниць. Ми пов’язуємо це із простотою цього способу, оскільки одиниці, утворені за аналогією, виступають зручним та легко зрозумілим засобом передачі складних понять у стислій формі. Лексико-семантична аналогія проявляється в англомовному комп’ютерному лексиконі на лексичному та фраземному рівнях.

Часто нові «комп’ютерно марковані» одиниці створюються за аналогією до існуючих в загальнолітературній мові слів та словосполучень. Так, за аналогією до слова “*dyslexia*” (неспроможність до читання) з’явилося слово “*mouselexia*” – «неспроможність деяких людей коректно користуватися комп’ютерною мишою». За аналогією до слова “*typo*” (друкарська помилка) виникла одиниця “*thumb*” «помилка під час набору текстового повідомлення на мобільному телефоні». За зразком слова *grassroots* (людські маси, суспільний рух) було створено лексичну одиницю *netroots* (суспільна активність в Інтернеті). Цікаво відзначити, що ця одиниця зазнала розповсюдження і використовується далеко за межами комп’ютерного лексикону при описі подій, які не мають прямого відношення до сфери новітніх технологій, наприклад: *Mr. Obama and the Netroots continue to gaze at each other with honeymoon eyes* (John Ibbitson, “Not letting promises get in the way of policy”, *The Globe and Mail*, November 25, 2008).

За зразком словосполучення “*junk food*” (нездорова їжа), виник неологізм “*junk sleep*” – „нездоровий сон поруч із працюючим комп’ютером чи мобільним телефоном”: *Researchers fear an entire generation is suffering from the effects of this “junk sleep,” disrupted sleep blamed on electronic devices, whether it be a computer game played into the wee hours or a cell phone tucked under a pillow* (Sue Gleiter, “Ever-present electronic devices disrupting teens’ sleep”, *The Star-Ledger*, February 26, 2008).

Словосполучення “*binge drinking*” (запойне пияцтво) спричинило появу спочатку неологізму “*binge watching*” – «безконтрольний перегляд великої кількості фільмів чи серіалів», а пізніше – одиниці “*binge learning*” – постійне та масове відвідування онлайн-лекцій чи перегляд онлайн-курсів: *Khan Academy founder Salman Khan explains why binge-learning doesn't work...To learn something, you need to make a commitment and hold yourself to that commitment, says Khan Academy founder Salman Khan. You can't binge learn something for three hours the first day and then taper off* (“Consistency Is the Key to Learning”, Money, February 29, 2016). За аналогією до одиниці *Swiss Army knife* (багатофункціональний ніж, що використовується у швейцарській армії), виник неологізм *Swiss Army phone* («телефон, оснащений безліччю додаткових функцій»): *The Swiss Army Phone contains a wide variety of tools such as a video and digital camera, an entertainment system, multiple communication mediums, GPS, books, maps and a flashlight* (Jonathan Holowka, “Endangered Species Thanks to Swiss Army Phone”, Liberty Voice, February 6, 2014).

Базуючись на низці прийомів аргументації з назвами виду *argumentum ad populum*, *argumentum ad hominem*, *argumentum ad verecundiam* та жаргонній аббревіатурі з комп’ютерного лексикону, виник неологізм *argumentum ad tl;dr* (too long, didn't read), який вживається, коли користувач в онлайн-дискусії акцентує увагу на великому об’ємі коментарів опонента, видаючи це за недолік: *The author of the article wrote a long anti-feminist screed including link after link after link to other anti-feminist, argumentum ad tl;dr screeds, cited studies in which the researchers' conclusions were either taken out of context, ignored completely, or just made up out of whole cloth* (Cerridwen, “I read a particularly heinous example of ‘Argumentum ad tl;dr’ article a few weeks ago,” Democratic Underground, February 2, 2014).

Також до цієї групи можна віднести словосполучення *Stepford app*, яке позначає програму з конформістським, стереотипним, холодним та/або бездумним дизайном. Одиницю було створено за аналогією до назви книги «Степфордські жінки» (“The Stepford Wives”), за якою було знято два однойменних фільми: *Why are applications like Siri designed to be women? Is that how artificial voices and to some extent intelligence stand out in majorly male dominated environments? Why are these voices cold? Being on a railway station will never be the same. Why are there stepford apps?* (dagannalena, “I liked...,” Instagram, December 24, 2015)

Також аналогія діє і в межах комп’ютерного лексикону – за аналогією зі словосполученнями “*social network*” та “*social networking*” (соціальна мережа – сайт, на якому можна знайти своїх колишніх друзів, однокласників на однокласників) з’явилась одиниця “*social notworking*” – «ситуація, коли працівник, замість виконання своїх обов’язків, проводить час у соціальних мережах»; за зразком неологізму “*wearable*” (електронний пристрій, що можна носити на собі) було створено одиниці “*hearable*” (електронний пристрій, що треба носити у вусі) та “*nearable*” (пристрій, що виконує свої функції тільки поблизу іншого електронного пристрою): *And finally, getting back to the ear, LeBoeuf said we may someday soon have “hearables”: in-ear devices that provide private, intelligent communication along with super-accurate biometric measurements* (Carol Mangis, “Will wearables be ‘hearables’?,” Consumer Reports, January 5, 2015)

Можна згадати одиницю “*multitasking*” – «здатність програми, операційної системи чи робітника одночасно виконувати декілька завдань», за зразком якої виникли інноваційні одиниці “*singletasking*” – «здатність працівника (переважно в сфері новітніх технологій) зосереджувати всі зусилля на одному завданні» та *zero-tasking* «умисна бездіяльність співробітника»: *What is zero-tasking? It means being, not doing. It means taking those 60 minutes and just doing nothing. Simply rest, relax, de-stress and de-load (the opposite of overload). It means just breathing – in and out, over and over – and marveling at the fact that you can breathe, that you are alive, that you are here* (Nancy Christie, “Today is Zero-Tasking Day – Did you zero-task?,” Make a Change Blog, November 3, 2013).

За зразком одиниць *desktop* (настільний комп’ютер) та *palmtop* (надолонний комп’ютер) виникла одиниця *wrist top* «наручний комп’ютер», яка позначає мініатюрний прилад, який

кріпиться на зап'ясті на кшталт годинника: *Garmin has long been a player in the sport and fitness watch market, with current offerings like the vivoactive HR and f?nix 3 preceded by wrist-tops like the Forerunner 201* (С. С. Weiss, "Garmin gets fashionable with vivomove analog fitness watch," Gizmag, May 6, 2016). Нарешті, за зразком словосполучення *cloud computing* (інтернет-обчислення, які забезпечують загальні ресурси для обробки даних і самі дані для комп'ютерів та інших пристроїв за запитом) з'явилась одиниця *fog computing* (зберігання даних, додатків, обробка та інші обчислювальні послуги, що надаються за допомогою сусідніх пристроїв, а не з «хмари» даних): *Here are some important criteria: A flexible deployment model that allows for running the software on a shared or private cloud, in your own data center, or in a "fog computing" infrastructure on the edge of the network* (Stephen Lawson, "Don't rush your company into an IoT app platform," InfoWorld, January 12, 2016).

Аналогія є ефективним механізмом формування нових телескопійних одиниць комп'ютерного лексикону. Наприклад, за допомогою словотвірної моделі $ab + cd \rightarrow ac$ представлена лише двома прикладами – одиницею *hackint* (*hacking + intelligence* – «секретна інформація політичного чи військового характеру, отримана шляхом злому комп'ютерної системи»), побудованою за аналогією з вже існуючими одиницями *humint* (*human + intelligence*), *comint* (*communications + intelligence*) *rumint* (*rumor + intelligence*) і *imint* (*image + intelligence*): *1st Lt. Robert M. Lee, USAF, a Young AFCEAN and member of the chapter, began teaching free cybersecurity-related classes in April 2012, and he hosted a Capture the Flag event at the June Tech Expo that year. 1st Lt. Lee named this initiative **hackINT**, which stands for "Hacking Intelligence," and highlighted it as a new crowdsourced and grassroots approach to cybersecurity education* (Tom Hamlyn, "Young AFCEAN Advisory Council Report", Signal, June 1, 2013). На нашу думку, утворення подібних контамінаційних одиниць також проявом тенденції до емоційності, урізноманітнення мови, збагачення її стилістичних можливостей.

У свою чергу, фразотворення за аналогією є процесом утворення нових фразеологічних одиниць за аналогією до вже існуючих фразеологізмів [Чередниченко 2005, с. 163]. Продуктивність тієї чи іншої моделі фразотворення в такому випадку визначається ступенем актуальності та образної значущості її «прототипу». Наприклад, фразеологізм "*mouse potato*" (людина, що багато часу проводить за комп'ютером) був створений за аналогією до фразеологічної одиниці "*couch potato*" (людина, що багато часу проводить на дивані): *"My mom fools around for a living," my eight year old daughter has informed people. I've requested a rewording of this description, but it seems to work for her. "Couldn't you just say I'm a writer?" I asked. "But you do silly videos too," she replied. "And you have fun." She has a point. I do. And being a **mouse potato** is part of that fun. But too much time in front of the computer is like too much time in front of the TV. It's just too much* (Lori Welbourne "Couch Potato versus **Mouse Potato**", The Province, Jan 21, 2012).

За аналогією до фразеологізму "*word of mouth*" (такий, що передається в усній формі) було створено три нові фразеологічні одиниці – "*word of mouse*" та "*word of finger*" (інформація, що передається за допомогою комп'ютера), а також "*word of blog*" (інформація, що передається через онлайн-щоденники (блоги)). За аналогією до словосполученням "*eye candy*" («щось привабливе, таке, що радує око»), була створена одиниця "*thumb candy*" («приваблива, добре зроблена комп'ютерна гра») – заміна елемента "eye" на "thumb" вмотивована тим, що під час гри основне навантаження приходиться саме на пальці гравця: *Offering a staggering amount of combat moves for all playable characters, DMC4's combat is what I like to refer as "**thumb candy**," as it's the perfect mix of button mashing, skill, timing and variety* (Maxime Chiasson, "Devil May Cry 4: Special Edition Review", Gamer Headlines, July 3, 2015).

Фразеологічна одиниця "*slip of the thumb*" (помилкове відправлення текстового повідомлення невірному адресату) була створена за аналогією із виразом "*slip of the tongue*" (обмовка), а за моделлю виразів "*pain in the neck*" та "*pain in the ass*" («набридлива, нестерпна людина») з'явився фразеологізм "*pain in the net*" («комп'ютерний грубіян, докучлива людина, Інтернет-фактор, що дратує»): *What cubicle peasants haven't rolled their eyes at*

*changing their password every two months, at having to craft it with so many odd characters that it looks like something copied off the side of a pyramid. Then you have to use two-factor authentication – pulling up a constantly changing number from an app in your smartphone. Security experts love the two-factor system, but it's a **pain in the net*** (Scott Canon, "Cyberhacks are Becoming an All Too Common Occurrence", The Kansas City Star, May 6, 2016).

Таким чином, **результати** дослідження свідчать про те, що лексико-семантична аналогія є дієвим способом поповнення словникового складу сучасної англійської мови в сфері новітніх технологій, активно функціонуючи як на лексичному, так і на фразеологічному рівнях мови. Вважаємо перспективним подальше вивчення особливостей функціонування лексико-семантичної аналогії в комп'ютерному лексиконі з метою встановлення найбільш розповсюджених моделей, за якими створюються нові одиниці цього лексикону.

Література

- Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу / Ю. А. Зацний. – Львів : ПАІС, 2007. – 228 с.
 Солнцев В. М. Язык как системно-структурное образование / В. М. Солнцев. – М. : Недра, 1977. – 341 с.
 Чердниченко В. О. Інноваційна фразеологічна вербалізація в англійській мові (лінгвокогнітивний та соціолінгвістичний параметри) : Дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / В. О. Чердниченко. – Запоріжжя : Запорізький національний ун-т, 2005. — 220 с.
 Kushner D. Masters of Doom / D. Kushner. – New York : Random House. – 2003. – 335 p.

УДК: 811.111'42

ШАРУН Ю. Ф.

(Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина)

АКТУАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА ОБРАЗОВАНИЕ В ПРЕЗИДЕНТСКОМ ДИСКУРСЕ БАРАКА ОБАМЫ

В статье представлен краткий обзор отечественных и зарубежных работ по изучению президентского дискурса в рамках гуманитарной парадигмы. Рассмотрена когнитивная составляющая актуализации концепта ОБРАЗОВАНИЕ на материале публичных речей Барака Обамы. Выделены и систематизированы наиболее частотные концептуальные метафоры, входящие в образно-ценностный слой концепта ОБРАЗОВАНИЕ в президентском дискурсе Барака Обамы. Дана трактовка президентского дискурса в рамках индивидуальной концептосферы политика. Показана метафорическая концептуализация референта ОБРАЗОВАНИЕ, в рамках президентского дискурса Барака Обамы, с основными коррелятами, принадлежащими к коррелятивным группам: ФИЗИЧЕСКИЙ ОБЪЕКТ, ВМЕСТИЛИЩЕ, ЧЕЛОВЕК.

Ключевые слова: актуализация, дискурс, коррелят, концепт, концептуальная метафора, референт.

Шарун Ю. Ф. Актуалізація концепту ОСВІТА у президентському дискурсі Барака Обами. У статті подано короткий огляд вітчизняних і зарубіжних робіт з вивчення президентського дискурсу в рамках гуманітарної парадигми. Розглянута когнітивна складова актуалізації концепту ОСВІТА на матеріалі публічних промов Барака Обами. Виділено й систематизовано найбільш частотні концептуальні метафори, що входять до образно-ціннісного шару концепту ОСВІТА в президентському дискурсі Барака Обами. Представлено поняття президентського дискурсу в рамках індивідуальної концептосфери політика. Показана метафорична концептуалізація референта ОСВІТА, в рамках президентського дискурсу Барака Обами, з основними корелятами, що належать до корелятивних груп: ФІЗИЧНИЙ ОБ'ЄКТ, ВМІСТИЛИЩЕ, ЛЮДИНА.

Ключові слова: актуалізація, дискурс, корелят, концепт, концептуальна метафора, референт.

Sharun Y. F. The Actualization of the Concept EDUCATION in Barack Obama's Presidential Discourse. The study provides an overview of the domestic and foreign studies on presidential discourse within the framework of the humanitarian paradigm. Attention is focused on the cognitive component of the mainstreaming of the concept of EDUCATION in the discourse of Barack Obama. Conceptual metaphor in the presidential discourse is considered as a way of actualization the required images in the mind of the recipient in order to manipulate public opinion. Basic theories of conceptual metaphors were considered. A special place in the work takes a "Great Chain of Being" on which the analysis of conceptual metaphors in Barack Obama's presidential discourse is based. The study presents a modern interpretation of the presidential discourse, which includes cognitive and communicative component. Education issue is one of the main points in Democrats political program and takes powerful place in Barack Obama presidential discourse as well. Metaphorical conceptualization of the referent Education, in the framework of Barack Obama presidential discourse, brings together major correlates belonging to correlative groups: PHYSICAL OBJECT, CONTAINER, HUMAN. Cross-mapping of specific meanings related to correlative field of PHYSICAL OBJECT on an abstract referent EDUCATION forms conceptual metaphors EDUCATION – is an ARTIFACT. Correlative group PHYSICAL OBJECT includes conceptual metaphor EDUCATION – is the SUBJECT; EDUCATION – is CURRENCY; EDUCATION – is TRAIN; Education – is a NECESSARY THING for life; EDUCATION – the KEY to success. Correlates projection of cognitive metaphors in correlative group CONTAINER on referent EDUCATION creates several different conceptual metaphors, where the meanings are distributed